

мінімальному рівні (Житомирська, Волинська області – 1 %, Чернігівська – 1,4 %).

Слід зазначити, що динаміка започаткування інновацій на промислових підприємствах України не відповідає сучасним потребам. Відповідно до даних Державної служби статистики України, питома вага підприємств, що впроваджують інновації, та кількість освоєних виробництв інноваційних видів продукції у 2010-2015 рр. збільшувались, але кількість застосованих нових технологічних процесів (ресурсозберігаючих, маловідхідних та інших) і питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсягу промислової продукції суттєво скоротилися.

Отож з метою забезпечення ефективної модернізації соціально-економічного розвитку країни необхідно здійснити наступні завдання: створити модернізаційний тип екологічно орієнтованої діяльності суспільства; шляхом інноваційного оновлення підприємств гарантувати екологічну безпеку; узгоджувати дії у системі регіонального розвитку на базі збалансування інтересів бізнесу, влади та суспільства; розширити відтворення природних ресурсів і факторів на основі оновлених технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Buttel F. Ecological modernization as social theory [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download;jsessionid=C3DF6DACFBD4971942A40D597EEE06A?doi=10.1.1.486.917&rep=rep1&type=pdf>.*
2. *Кулясов И. П. Экологическая модернизация: теория и практика.-СПб.: НИИХ СПбГУ, 2004.-154 с.*
3. *Бужимська К. О. Сутність та складові модернізаційної системи економіки // Вісник Житомирського державного технологічного університету.-Сер.: Економічні науки.-2015.-№ 2 (72).-С. 100-104.*
4. *Караєва Н. В., Сегеда І. В. Генезис екологічної парадигми сталого розвитку цивілізації: сутність та етапи становлення // Економічний вісник НТУУ «КПІ».-2010.- №7.-С. 27-31 [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://economu.kpi.ua/files/files/6_kpi_2010_7.pdf.*
5. *Хвесик М. А., Степаненко А. В., Обиход Г. О. та ін. Екологічна модернізація в системі природно-техногенної та екологічної безпеки; [за ред. М. А. Хвесика].-К.: ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2016.-455 с.*

**Андрейчук Анна Анатоліївна, магістрантка I курсу,
Загурський Олександр Богданович, к.ю.н., доцент.,
доцент кафедри гуманітарних
та фундаментальних дисциплін**

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Безпека як складна система визначається не суб'єктами захисту чи факторами зовнішнього захисту, а внутрішніми властивостями – стійкістю, надійністю, здібностями та саморегуляцією. В той же час, найбільше занепокоєння викликає, зокрема, екологічна безпека.

Наукова література, різноманітні рекомендації та нормативні документи містять цілий ряд різного роду критеріїв безпеки, включаючи екологічну безпеку. Часто неможливо судити про один з цих критеріїв для безпеки того чи іншого об'єкта. Тому існує потреба у розробці та використанні кількох базових або інтегрованих критеріїв безпеки та отримання на цій основі сукупної оцінки.

Екологічна безпека викликає побоювання не лише любителів природи, але й все більше політиків і фахівців у питаннях внутрішньої та міжнародної безпеки. Цей тип ситуації відбивається до певної міри і в Україні. Екологічна політика не є пріоритетом у нашій державі, але проблеми охорони навколишнього середовища задекларовані у різних офіційних актах.

Поняття “екологічної безпеки” вперше було введено в офіційний документообіг в Декларації про державний суверенітет України 1990 р. і зводилося до того, що: 1) порядок організації охорони природи встановлюється самостійно; 2) заборонялося будівництво та припинялося функціонування будь-яких інших підприємств, установ, організацій, які спричиняють загрозу екологічній безпеці; 3) встановлювалося право на відшкодування шкоди, заподіяних екології України [1].

Тим не менше, своє офіційне закріплення екологічна безпека отримала в Конституції України від 28 червня 1996 р.:

- ✓ людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ст. 3);
- ✓ забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави (ст. 16);
- ✓ кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена (ст. 50) [2].

Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 р., визначив “екологічну безпеку як стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей, що гарантується здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних екологічних, політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів” [3].

Закон України “Про правовий режим надзвичайного стану” від 16 березня 2000 р. чітко встановив основні вимоги щодо забезпечення екологічної безпеки: “надзвичайний стан запроваджується у випадку виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення” [4].

Не викликає жодних сумнівів, що важливе значення мало закріплення екологічної безпеки як важливого напрямку державної безпеки в Законі

України “Про основи національної безпеки України” від 19 червня 2003 р. Зокрема, напрямами державної політики в екологічній сфері є:

- ✓ здійснення комплексу заходів, які гарантують екологічну безпеку і захист населення та довкілля;
- ✓ завпровадження сучасних, екологічно безпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій, підвищення ефективності використання природних ресурсів, розвиток технологій переробки та утилізації відходів;
- ✓ поліпшення екологічного стану річок України;
- ✓ запобігання забрудненню Чорного та Азовського морів;
- ✓ стабілізація та поліпшення екологічного стану в містах і промислових центрах Донецько-Придніпровського регіону;
- ✓ недопущення неконтрольованого ввезення в Україну екологічно небезпечних технологій, речовин і матеріалів, збудників хвороб, небезпечних для людей, тварин, рослин, організмів;
- ✓ реалізація заходів щодо зменшення негативного впливу глобальних екологічних проблем на стан екологічної безпеки України, розширення її участі у міжнародному співробітництві з цих питань [5].

Таким чином, питання екологічної безпеки в умовах тотального здійснення реформ в Україні знайшло свої відображення в окремих стратегічних документах з питань національної безпеки. Спочатку загрози були маргіналізованими, але з часом, особливо з точки зору інтеграції з Європейським Союзом та співпраці з іншими міжнародними організаціями, була оцінена екологічна безпека.

Це знайшло відображення в Стратегії національної безпеки України у 2015 р. Слід також підкреслити, що простежується тісний зв'язок між питанням екологічної безпеки та конституційним принципом сталого розвитку, без реалізації якого не має підстав стверджувати про реальний екологічний захист в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990 р. № 55-ХІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/55-12> (дата звернення: 25.04.2018).
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254 к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80/page> (дата звернення: 25.04.2018).
3. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-ХІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12/page> (дата звернення: 25.04.2018).
4. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 № 1550-ІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1550-14> (дата звернення: 25.04.2018).
5. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-ІV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (дата звернення: 25.04.2018).